

Zitting 1981–1982

17 297

Nadere regelen ten behoeve van transsexuelen omtrent het wijzigen van de vermelding van de kunne in de akte van geboorte

Nr. 4

BIJLAGEN BIJ DE MEMORIE VAN TOELICHTING

BIJLAGE 1

Voorstel van de Gezondheidsraad betreffende:

Aanvulling van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de mogelijkheid, wijziging aan te brengen in de akte van geboorte van iemand die de overtuiging heeft tot de andere kunne te behoren dan in de geboorteakte is vermeld

Artikel I

In Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A. Na artikel 29 wordt ingevoegd een nieuw artikel, luidende:

Artikel 29a

1. Een ieder wiens akte van geboorte is ingeschreven in de Nederlandse registers van de burgerlijke stand, en die de overtuiging heeft tot de andere kunne te behoren dan is vermeld in deze akte, kan de rechtbank, binnen welker rechtsgebied zijn woonplaats is gelegen, verzoeken wijziging van de vermelding van de kunne in de geboorteakte te gelasten. Een Nederlander die geen woonplaats heeft in Nederland kan het verzoek richten tot de rechtbank, binnen welker rechtsgebied de akte in de registers van de burgerlijke stand is ingeschreven.

2. Bij het verzoek moeten worden overgelegd een afschrift van de geboorteakte alsmede de volgende deskundigenverklaringen, afgegeven ten hoogste zes maanden voor de datum van indiening van het verzoek:

a. Een deskundigenverklaring, waaruit blijkt dat de verzoeker de overtuiging heeft te behoren tot de andere kunne dan in zijn geboorteakte is vermeld, en dat deze overtuiging, gelet op de periode, gedurende welke de verzoeker in de rol van de andere kunne heeft geleefd of op andere, daarbij te vermelden, feiten of omstandigheden, kan worden beschouwd als te zijn van blijvende aard.

b. Een verklaring van een geneeskundige, bevoegd tot de beroepsuitoefening hier te lande, waaruit blijkt of en, zo ja, in hoeverre de verzoeker geneeskundige behandeling heeft ondergaan tot aanpassing van de lichamelijke geaardheid aan de kunne, waartoe hij naar zijn overtuiging

behoort, alsmede of de verzoeker, als mannelijk in de akte van geboorte vermeld staande, in staat is kinderen te verwekken, dan wel, als vrouwelijk in de akte van geboorte vermeld staande, in staat is kinderen te baren.

3. De rechtbank willigt het verzoek in, indien naar haar oordeel de overtuiging van de verzoeker, tot de andere kunne te behoren dan in de geboorteakte is vermeld, vast staat en van blijvende aard kan worden beschouwd en hij tevens voldoet aan de in het vierde lid gestelde vereisten.

4. Op het moment van inwilliging van het verzoek dient de verzoeker:

a. de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt;

b. ongehuwd te zijn;

c. als mannelijk in de akte van geboorte vermeld staande, niet in staat te zijn kinderen te verwekken; als vrouwelijk in de akte van geboorte vermeld staande, niet in staat te zijn kinderen te baren.

5. De wijziging werkt van de dag af van inschrijving van de last tot wijziging in het register van de burgerlijke stand.

6. De wijziging werkt niet voor wat betreft rechten en verplichtingen ten aanzien van voordien geboren kinderen van de verzoeker.

B. In artikel 21, lid 1, sub b, wordt na «de voornamen» ingevoegd:
van de vermelding van de kunne.

Artikel II

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Bij brief van 13 oktober 1980, nr. 111204 DG Vgz/GBO, heeft de Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne aan de Raad doen toekomen een ontwerp van Wet, houdende nadere regelen ten behoeve van transsexuelen omtrent het wijzigen van de aanduiding van de kunne in de akte van geboorte, alsmede een Memorie van Toelichting bij dit wetsontwerp (zie bijlage).

Mede namens de Minister van Justitie, die er hoge prijs op stelt genoemd wetsontwerp op korte termijn aan de Ministerraad aan te bieden, heeft de Staatssecretaris de Raad verzocht omtrent dit wetsontwerp zo spoedig mogelijk een advies uit te brengen, als bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de Gezondheidswet.

In verband met de gevraagde spoed heeft de Voorzitter van de Raad omtrent deze op 21 oktober ontvangen adviesaanvraag reeds op 23 oktober 1980 een bespreking gearrangeerd tussen enkele hoofdambtenaren van de Ministeries van Justitie en van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en het secretariaat van de Raad.

Naar aanleiding van deze bespreking stelde het secretariaat een nota op, die aan de orde werd gesteld in de op 30 oktober 1980 gehouden vergadering van het Comité van Gedelegeerden van de Raad.

In aanmerking nemende, dat het wetsontwerp, naar het zich liet aanzien, de Raad vermoedelijk slechts aanleiding zou geven tot enkele opmerkingen, besloot het Comité van Gedelegeerden een door het secretariaat op te stellen concept-advies spoedshalve rechtstreeks aan de Raad te doen toekomen, ter behandeling in zijn vergadering van 10 november 1980.

De Raad besloot in deze vergadering het navolgende onder de aandacht van de beide bewindslieden te brengen.

In artikel 29b van het wetsontwerp wordt bepaald, dat degene, die bij de rechtbank een verzoek indient tot wijziging van de vermelding van de kunne in de akte van geboorte, bij dit verzoek een tweetal deskundigenverklaringen dient over te leggen, te weten:

a. een verklaring van een bij Algemene Maatregel van Bestuur aangewezen deskundige omtrent de overtuiging van de verzoeker dat hij tot de andere kunne behoort dan in de akte van geboorte is vermeld en waarin is vervat het oordeel van deze deskundige dat die overtuiging, gelet op de periode waarin de verzoeker als zodanig heeft geleefd en zo mogelijk op andere daarbij te vermelden feiten of omstandigheden, als van blijvende aard kan worden beschouwd;

b. een verklaring van een bij Algemene Maatregel van Bestuur aangewezen deskundige, waaruit blijkt of en zo ja, in hoeverre de verzoeker lichamelijk aan het verlangde geslacht zodanig is aangepast als uit medisch of psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord is alsmede dat de verzoeker als mannelijk in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te verwekken, dan wel als vrouwelijk in de akte van geboorte vermeld staande, nimmer meer in staat zal zijn kinderen te baren.

Sommige groeperingen in de Raad voelen zich nauw betrokken bij de vraag welke beroepsbeoefenaren voor het afgeven van deze verklaringen zullen worden aangewezen. In verband met de korte termijn, die thans ter beschikking staat, zal de discussie omtrent deze vraag naar de mening van de Raad beter kunnen worden gehouden in het kader van het beraad over de inhoud van bovengenoemde Algemene Maatregel van Bestuur, die ingevolge artikel 14, derde lid, van de Gezondheidswet eveneens als ontwerp aan de Raad zal worden voorgelegd.

De Raad zal dan wel in de gelegenheid moeten worden gesteld op een ruimere termijn dan thans aan de Raad is toegemeten, omtrent het ontwerp van deze Algemene Maatregel van Bestuur te adviseren.

Gesignaleerd werd, dat transsexuelen er soms moeilijk in slagen zich in Nederlandse ziekenhuizen operatief te laten behandelen, omdat hiertegen van medische en/of verpleegkundige zijde nogal eens bezwaren bestaan.

Verwacht mag worden, dat deze moeilijkheden goeddeels zullen kunnen worden ondervangen, wanneer de behandeling van transsexuelen wordt geconcentreerd in een beperkt aantal centra, die hierop zijn ingesteld. Ook uit een oogpunt van zorgverlening lijkt het de Raad gewenst, dat deze naar haar aard bijzondere medische behandeling zal worden gegeven in een beperkt aantal ziekenhuizen, die over de hiervoor vereiste deskundigheid en ervaring kunnen beschikken.

De Raad vestigt de aandacht op enkele onvolkomenheden in de tekst van het wetsontwerp. In het intitulé is sprake van «wijziging van de aanduiding van de kunne in de akte van geboorte», terwijl in de considerans wordt gesproken van «wijziging van de kunne». In artikel I, onder A, en artikel 29a, eerste lid, wordt in navolging van het bestaande artikel 17 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek de term «vermelding van de kunne» gehanteerd. In de artikelen 29c, tweede lid, en 29d, eerste en tweede lid wordt in afwijking hiervan het woord «geslachtsaanduiding» gebezigd. Een meer uniforme wettelijke terminologie lijkt de Raad gewenst.

Voorts zij opgemerkt, dat in de aanhef van de tweede alinea van blz. 13 van de Memorie van Toelichting dient te worden gelezen: «de toenmalige staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid».

In eerder uitgebrachte adviezen is de Gezondheidsraad reeds diep ingegaan op de medisch-wetenschappelijke achtergronden van de in dit wetsontwerp geregelde materie. In verband hiermede heeft de Raad het niet tot zijn taak gerekend zich uit te spreken over de beschouwingen, die hieromtrent in de memorie van toelichting bij het wetsontwerp zijn opgenomen.

Gelet op artikel 14, tweede lid, van de Gezondheidswet heeft de Raad dit advies aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne doen toekomen met het verzoek door haar tussenkomst ook de Minister van Justitie van 's Raads advies in kennis te stellen.